

SAMENVATTINGEN - RÉSUMÉS - SUMMARIES

Burgerspionnen in dienst van de vijand vanuit het oogpunt van de Belgische militaire justitie

MÉLANIE BOST, XAVIER ROUSSEAU & STANISLAS HORVAT

De andere zijde van een schaduwoorlog (1914-1920)

De Eerste Wereldoorlog was een scharnierperiode voor de spionage- en inlichtingsdiensten. In vier jaar tijd was spionage een sociaal fenomeen geworden. De specifieke situatie van de bezette gebieden gaf de burger een belangrijke rol en verstoorde zo het traditioneel beeld van de spion.

In bezet België waren ongeveer 250 burger-netwerken in dienst van de geallieerden. Zij waren werkzaam bij de inlichtingendiensten van het spoor, de repatriëring van soldaten, de verspreiding van sluikpost en sluikpers. Maar ook de bezetter slaagde erin een aantal Belgen te rekruteren voor contraspionageactiviteiten. De eerste groep, ook “vaderlandslievende diensten” genoemd, waren reeds vaak het onderwerp van historische studies. Over de Belgen in dienst van de Duitse contraspionage zijn weinig vergelijkbare publicaties verschenen.

In de onmiddellijke naoorlogse periode sprak het militair gerecht gedurende verschillende maanden recht over spionagezaken en verklikkingen door Belgische burgers aan de vijand. Op basis van de rijke dossiers van het Militair Gerechtshof bewaard in het Algemeen Rijksarchief wil dit artikel een beeld schetsen van de wereld van de Belgische spionnen in dienst van de vijand.

Wat was hun *modus operandi*? Wie waren ze? Vormden ze een homogene groep? Beantwoordden ze aan een met hen geassocieerd stereotiep beeld (een vage band met betrekking tot nationaliteit, voortvluchtigen...)? De studie onderzoekt de voornaamste kenmerken van de groep van 62 aangeklaagden en gebruikt enkele case studies van de levensloop van een spion. Het laatste deel van het artikel schetst het standpunt van de militaire rechtbanken. Het verklaart hoe deze uitzonderingsrechtspraak, en meer specifiek de hoogste instantie – het Krijgshof – deze nieuwe activiteiten strafte in een nog onduidelijke juridische context en onder druk van de publieke opinie.

The Civilian Spies Working for the Enemy Through the Prism of the Belgian Military Justice

MÉLANIE BOST, XAVIER ROUSSEAU & STANISLAS HORVAT

The Hidden Side of the War of Shadows 1914-1920)

The First World War emerges as a pivotal period with regard to intelligence and espionage. Within a period of four years, espionage became a social phenomenon. The specific situation in the occupied territories gave an important place to civilians and distorted traditional images of the spy.

In occupied Belgium, some 250 networks of civilians working in railway intelligence, the extraction of soldiers and volunteers or the distribution of clandestine letters and periodicals, worked to support the allied cause. The occupier on the other hand, also succeeded in recruiting a number of Belgians

for counter-espionage services. The former, the so-called “patriotic services” have frequently been the subject of historical studies, whereas the Belgians in the service of German counter-espionage services, have hardly been studied.

In the immediate post-war period, the military courts held for several months the authority to judge cases of espionage and denunciation to the enemy by civilians. Using these rich sources at the State Archives, the article proposes to rediscover the universe of Belgian spies working for the enemy. What was their *modus operandi* ? Who were they? Were they a homogeneous group? Did they correspond to stereotypes (blurred identity in terms of nationality, fugitives from justice...) associated with them? The article analyses the main characteristics of the group of 62 postwar defendants, illustrated by a few case studies and trajectories of spies.

The last part of the contribution uses the perspective of the military judges. It explains how this extraordinary justice, and in particular its highest authority – the Military Court of appeal – has sanctioned this novel behaviour in a still relatively blurred judicial context and under the pressure of public opinion.